

***Održivi turizam u funkciji ruralnog
razvoja u regionu sa osvrtom na
dečiji / obrazovni i omladinski
turizam***

20. februar, 2013. godine

Održivi razvoj

obezbeđuje zadovoljenje sadašnjih potreba bez ugrožavanja mogućnosti budućih generacija da zadovolje svoje potrebe.

- Održivi razvoj - promena strukture globalne proizvodnje i potrošnje koja ne narušava eko sastave.
- Održivi razvoj - manifestuje se u ekološkom, kulturnom, sociološkom, društvenom, ekonomskom i tehnološkom domenu.
- Sve ljudske aktivnosti utiču na održivi razvoj
- Problem održivosti je globalni problem jer ne zahvata samo pojedinu zemlju, regiju ili kontinent.

Nastanak koncepta održivog razvoja

- Pojam održivog razvoja prvi put definisan u izveštaju Komisije Brutland 1987. g. u zaključku „Naša zajednička budućnost”
- Konferencija o održivom razvoju poznata kao Svetski samit u Rio de Žaneiru 1992. g. (svih 187 zemalja učesnica obavezalo se da će doneti sopstvenu strategiju održivog razvoja, formirana je Komisija za održivi razvoj UN (UNCSD) sa zadatkom da koordinira taj proces na svetskom nivou)

Održivi razvoj i turizma u Srbiji

- **Nacionalna strategija održivog razvoja Republike Srbije (2009-2017) i Akcioni plan** za njeno sprovođenje - prilagođavanje izazovima u pogledu društvenog i privrednog razvoja - pretpostavka: visok nivo političke opredeljenosti, intersektorska saradnja, sagledavanje dugoročnosti i otvaranje procesa za sve zainteresovane strane.

- **Strategija razvoja turizma RS (2006-2015)**

Master plan održivog razvoja ruralnog turizma jedna je od komponenti Zajedničkog programa UN „**Održivi turizam u funkciji ruralnog razvoja**», finansiranog od strane španskog Fonda za dostizanje milenijumskih ciljeva razvoja (MDGF) u iznosu od 4 miliona dolara “**Program razvoja održivog ruralnog turizma u Republici Srbiji**” usvojen na Vladi novembra 2011. godine; “Sl.glasnik RS” , br.85/2011

Obrazovni turizam

**Turizam koji kao jedan od ciljeva
ima sticanje konkretnih
znanja kroz osmišljene
programe**

Forme obrazovnog turizma

- **Ekskurzije**
- ***Program odmora, rekreacije, klimatskog oporavka i nastave u prirodi***
 - **Aktivnosti vezane za omladinski turizam mogu se organizovati tokom cele godine.**
 - **Primeri dobre prakse - destinacije koje razvijaju obrazovno-turističke sadržaje za decu i omladinu, a obogaćuju i turističku ponudu Srbije:**
 - **„Čarobno selo“ u Banji Vrujci,**
 - **„Čudesno blago Đerdapa“ u Tekiji,**
 - **„Kamp vrednih ruku“ u Paležnici,**
 - **„Obrazovna avantura“ u Knjaževcu i na Staroj planini,**
 - **„Otvorena seoska škola“ u Pranjanima i**
 - **„Šarenilo Banata“ u Vršcu i Gudurici.**
 - **Ove destinacije kombinuju modele obrazovne farme, centra za zabavu i obrazovanje, centra otkrića i tematskih centara i predstavljaju destinacije na kojima se dečiji i omladinski turizam može realizovati još dugo nakon okončanja projektnog ciklusa.**

Pravni okvir

- ***Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja***, Službeni glasnik RS br. 72/2009
- ***Zakon o osnovnoj školi***
- ***Zakon o srednjoj školi***
- ***PRAVILNIK O OSNOVAMA PROGRAMA ODMORA, REKREACIJE, KLIMATSKOG OPORAVKA I NASTAVE U PRIRODI*** ("Sl. glasnik RS", br. 52/95)
- ***PRAVILNIK O PROGRAMU ZA OSTVARIVANJE EKSKURZIJE U PRVOM I DRUGOM CIKLUSU OSNOVNOG OBRAZOVANJA I VASPITANJA*** ("Sl. glasnik RS - Prosvetni glasnik", br. 7/2010)
- ***Pravilnik o izmeni pravilnika o nastavnom planu i programu za Gimnazije***
- ***Ekskurzije i škole u prirodi organizuju se preko turističkih agencija!***

Uloga škole

- **Realizator**
ekskurzije/ škole
u prirodi
- **Pružalac usluge**

Ciljevi odmora, rekreacije, klimatskog oporavka i nastave u prirodi jesu:

- ***podsticanje pravilnog psihofizičkog i socijalnog razvoja i pomoć u otklanjanju ili korigovanju negativnih činilaca razvoja;***
- ***stvaranje osnova za usvajanje aktivnog, zdravog i kreativnog načina života i korišćenja slobodnog vremena;***
- ***sticanje iskustva u kolektivnom životu i zajedništvu, uz razvijanje tolerancije u odnosima među ljudima;***
- ***ublažavanje posledica višemesečnog boravka u zatvorenom prostoru (umanjene fizičke aktivnosti, nepravilne ishrane i dr.);***
- ***formiranje pozitivnih stavova prema prirodi i njenoj zaštiti;***
- ***obogaćivanje postojećih i sticanje novih znanja i iskustva.***

Zadaci ekskurzije

- *produbljanje, proširivanje i obogaćivanje znanja i iskustava učenika,*
- *povezivanje i primenjivanje znanja i umenja,*
- *uspostavljanje neposrednijih odnosa između nastavnika i učenika i učenika međusobno,*
- *proučavanje objekata i fenomena u prirodi,*
- *uočavanje uzročno-posledičnih odnosa u konkretnim prirodnim i društvenim uslovima,*
- *upoznavanje s načinom života i rada ljudi pojedinih krajeva,*
- *razvoj i praktikovanje zdravih stilova života,*
- *razvijanje svesti o značaju održivog razvoja i izgrađivanje ekoloških navika i navika zaštite životinja,*
- *razvijanje sposobnosti pronalaženja, analiziranja i saopštavanja informacija iz različitih izvora,*
- *osnaživanje učenika u profesionalnom razvoju,*
- *podsticanje samostalnosti učenika i odgovornosti za sopstveno ponašanje,*
- *razvijanje sposobnosti orijentacije u prostoru.*

Obavljanje delatnosti

- Škola može da obavlja i drugu delatnost koja je u funkciji obrazovanja i vaspitanja (tzv. proširena delatnost) pod uslovom da se njome ne ometa obavljanje delatnosti obrazovanja i vaspitanja.
- Učenici iznad 15 godina mogu da se angažuju samo u okviru praktične nastave, a nastavnici ako se ne ometa ostvarivanje obrazovno-vaspitnog rada.
- Proširena delatnost škole, po Zakonu, može da bude:
 - ❖ Usluge
 - ❖ Proizvodnja
 - ❖ Prodaja
 - ❖ Ostvarivanje programa obuka u skladu sa potrebama tržišta rada kada su u pitanju srednje škole, i
 - ❖ Druge delatnosti kojima se unapređuje ili doprinosi racionalnijem i kvalitetnijem obavljanju obrazovanja

Proširena delatnost

- Odluku o proširenju delatnosti donosi organ upravljanja ustanove (Školski odbor), uz saglasnost Ministarstva.
- Odluka o proširenju delatnosti sadrži i plan prihoda koji će se ostvariti i izdataka za obavljanje te delatnosti, način angažovanja učenika i zaposlenih i način raspolaganja i plan korišćenja ostvarenih sredstava, u skladu sa propisima koji regulišu budžetski sistem.
- Nakon saglasnosti Ministarstva proširena delatnost se upisuje u Privednom sudu
- Škola mora da pripremi plan prihoda i plan trošenja sredstava od dodatne delatnosti

Izveštavanje o ostvarivanju proširene delatnosti

- **Jedna se odnosi na učesnike i rezultate** koji se postižu obavljanjem proširene delatnosti ili radom učeničkih zadruga. Ona je internog karaktera
- **Druga se odnosi na finansijsko izveštavanje** i podnosi se, preko školskih uprava, resornim ministarstvima, kao i lokalnoj samoupravi (tromesečno izveštavanje preko školskih uprava)

Korišćenje finansijskih sredstava

- Sredstva od proširene delatnosti, po Zakonu, škole treba da koriste, prvenstveno, za poboljšanje uslova obrazovanja u pogledu prostora, opreme i nastavnih sredstava, zatim za ostvarivanje programa koji nisu delatnost škola, kao i za ishranu i pomoć učenicima (član 160. stav drugi).
- U skladu sa Zakonom o budžetskom sistemu
- Potrebno je otvoriti poseban podračun za sopstvene prihode

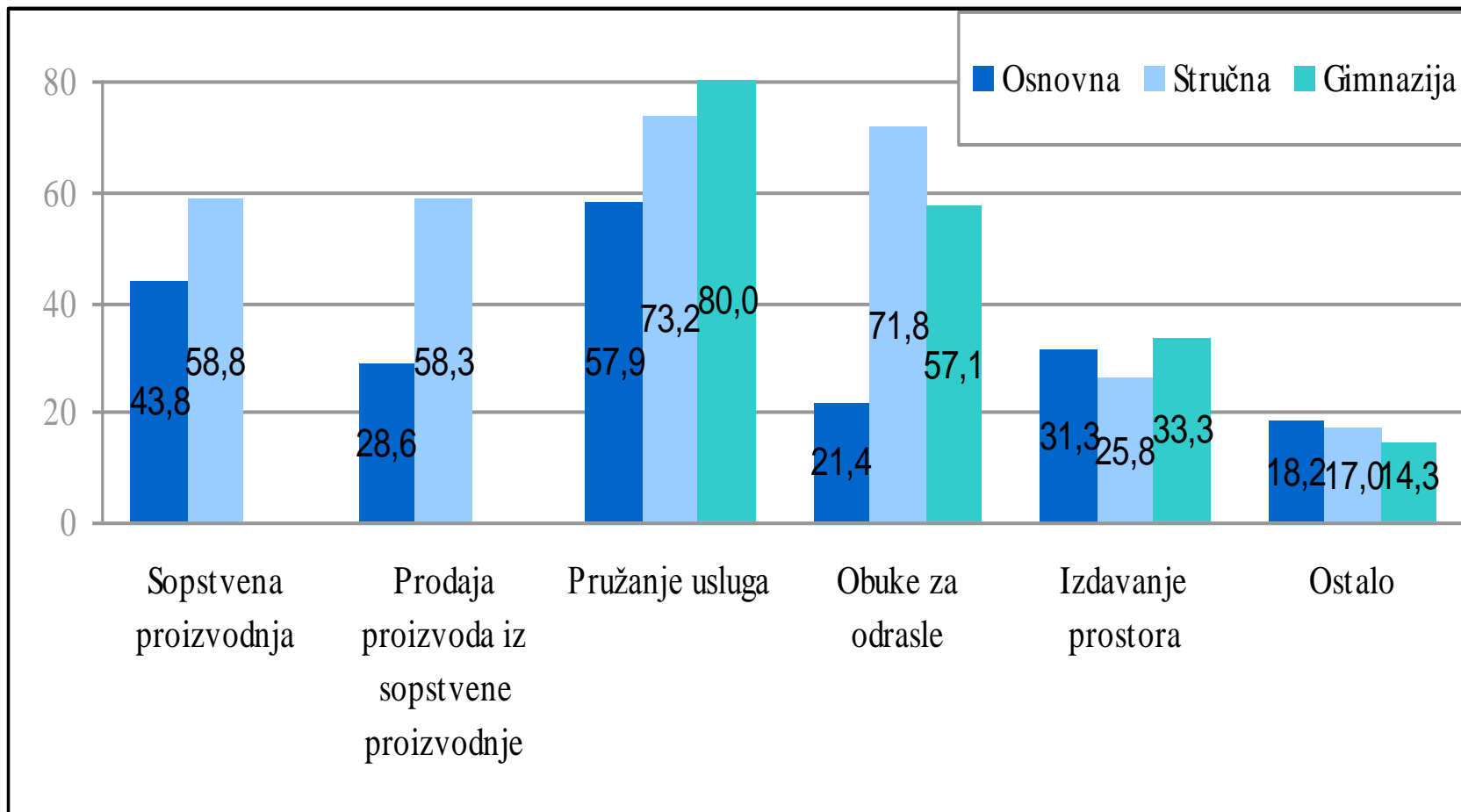
Tabela 1 Proširena delatnost i ueničke zadruge u osnovnim i srednjim školama u Srbiji, %¹

	Vrsta školske ustanove			Veličina škole u zavisnosti od broja učenika				Region			Tip naselja	
	Osnovna	Stručna	Gimnazija	do 250	251-500	501-750	750+	Beograd	Centralna Srbija	Vojvodina	Gradsko	Seosko
Uenička zadruga	69	40	13	71	37	52	33	20	47	58	43	63
Proširena delatnost	46	84	88	47	80	80	79	80	75	67	76	63
Obe pomenute	15	24	0	18	17	32	13	0	23	25	19	25

U školama je prisutna tendencija da se kombinuju aktivnosti ueničke zadruge sa proširenom delatnošću

***Rezultati studije u okviru SSS - Ueničke zadruge i proširena delatnost škola u cilju povećanja kvaliteta obrazovanja i veće socijalne uključenosti školske dece u Republici Srbiji**

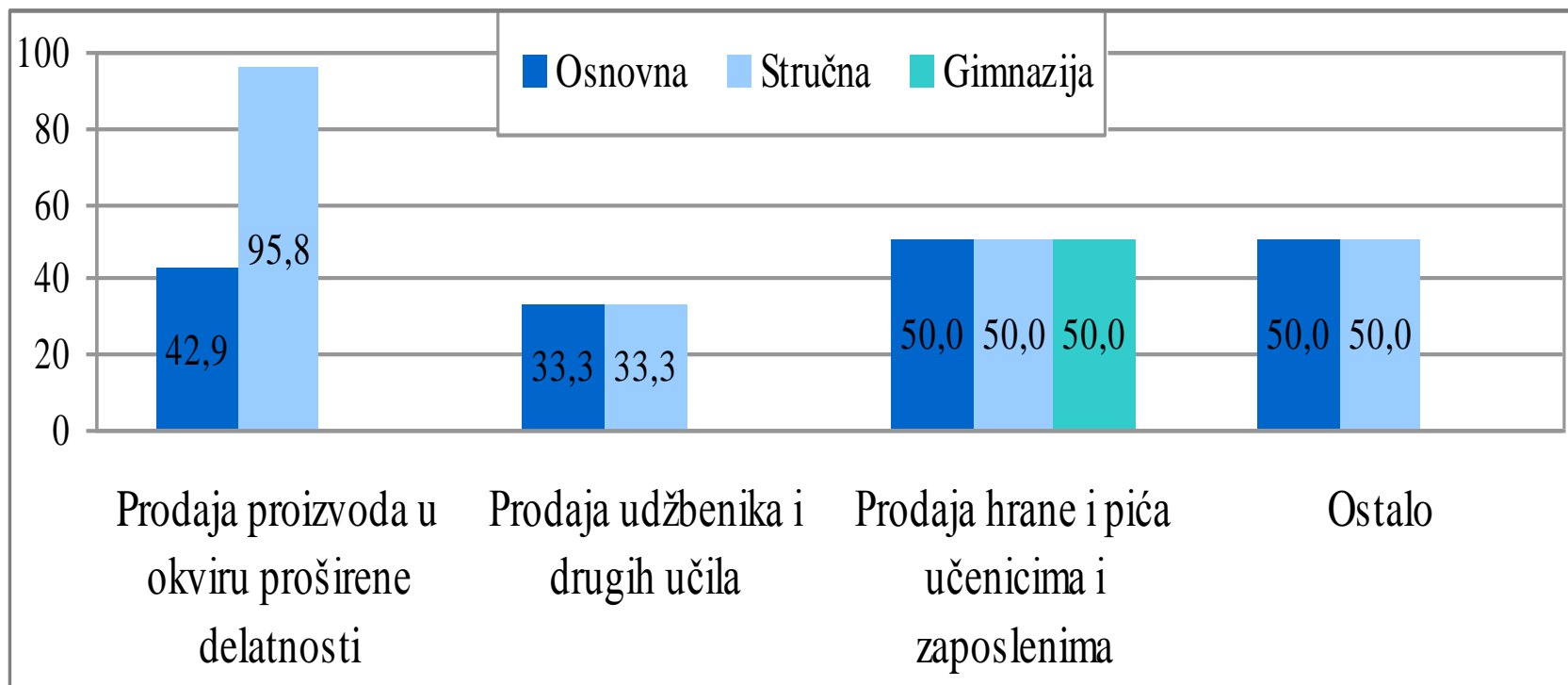
Najčešći oblici proširene delatnosti

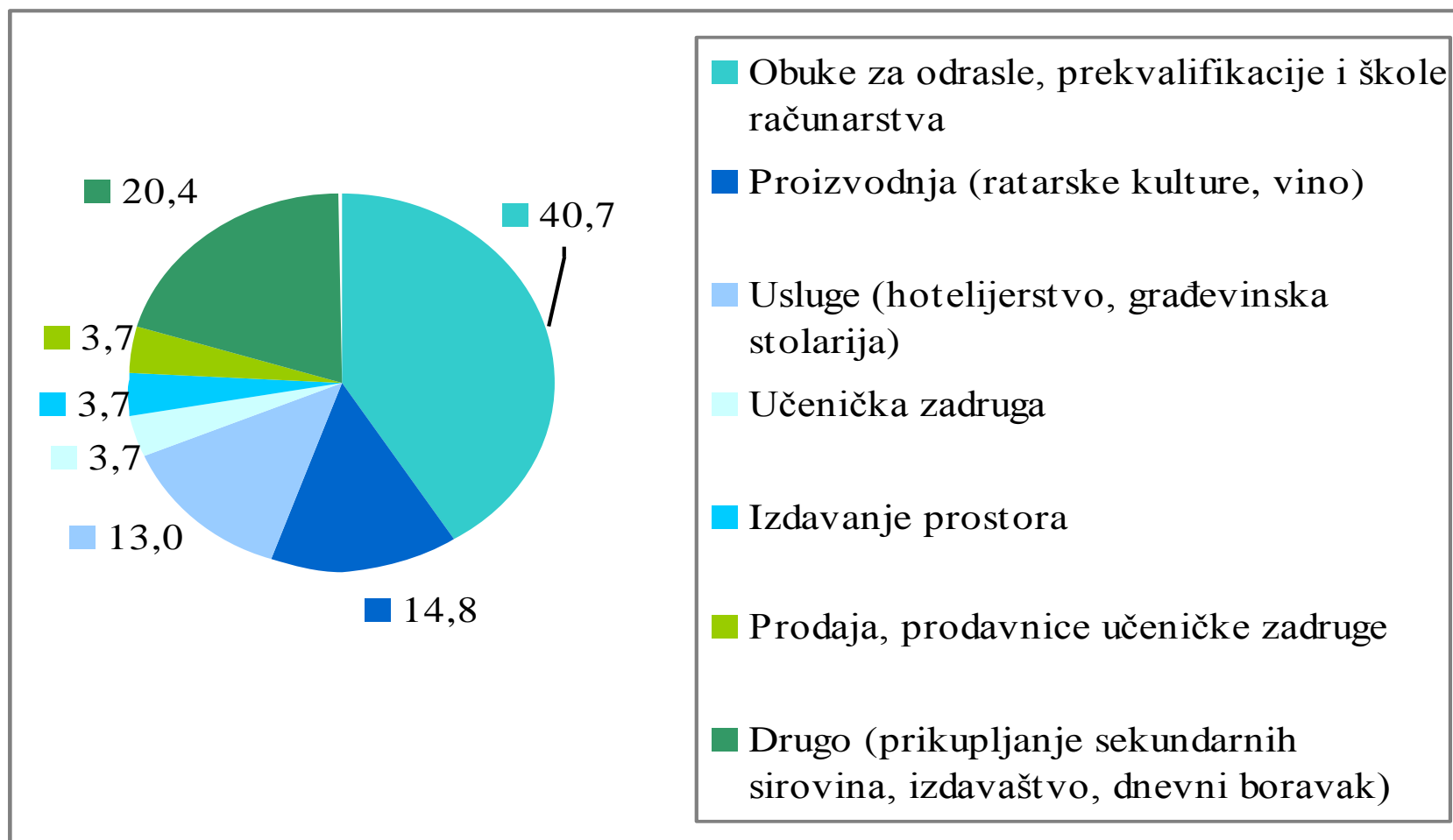
Vrste proširene delatnosti

- **Usluge:**
 - frizerske, manikirske, pedikirske i usluge šivenja, grafičke usluge, moleraj, izrada građevinske stolarije -stručne škole
 - obuke, seminare i kurseve organizuju sve škole
 - konsultantske poslovne usluge najčešće pružaju stručne škole i gimnazije
- **Proizvodnja:**
 - ratarskih i povrtarskih kultura, jaja, mesa i mleka, proizvodnja pekarskih proizvoda
 - zanatskih proizvoda i ukrasnih predmeta (proizvodi od metala, građevinska stolarija, šivenje, voskarski, keramički i tekstilni proizvodi, ukrasi od gline, preparacija i konzerviranje papira, štampanje časopisa)

Najčešći oblici prodaje u okviru proširene delatnosti

Oblici proširene delatnost koje škole smatraju najprofitabilnijima, %

ZAKLJUČAK

- Postoji zakonski osnov za obavljanje proširene delatnosti, ali nisu doneti odgovarajući podzakonski akti koji bi bolje uredili ovu oblast
- Mogućnost sticanja dodatnih prihoda
- Zbog administrativne procedure, škole često odustaju od obavljanja proširene delatnosti
- Veoma značajno za škole iz nerazvijenih sredina
- Značajno za usavršavanje učenika i razvijanje preduzetničkih veština
- Mogućnost umrežavanja zemalja u regionu na bazi dečijeg, orazovnog i omladinskog turizma.

HVALA NA PAŽNJI !

www.mfp.gov.rs